

5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติดและความรุนแรงในชีวิตวัยรุ่น ในชนบทอีสาน

ในส่วนนี้มุ่งนำเสนอเสนอถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ทำให้ชีวิตของวัยรุ่นในชนบทอีสานไม่มีความมั่นคง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีทั้งปัจจัยเกี่ยวกับวัยรุ่น ปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัว และปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. **ปัจจัยเกี่ยวกับวัยรุ่น** ในที่นี้ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับตัววัยรุ่น ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ภูมิหลังของวัยรุ่นในด้านอายุ การศึกษา สภาพการทำงาน และทัศนคติต่อตนเองของวัยรุ่น นับว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นในเรื่องเพศ ยาเสพติด และความรุนแรง วัยรุ่นทั้งชายและหญิงจากทั้งชุมชนใกล้เคียงและชุมชนใกล้เคียง มีความเสี่ยงกับเรื่องดังกล่าวพอๆกัน ทั้งนี้สืบเนื่องจาก สภาพสังคมชนบทอีสานที่เปิดรับวัฒนธรรมการพัฒนาที่เน้นการพัฒนาแบบทุนนิยม และสื่อสารมวลชนที่มีอยู่ในชุมชน ดังได้กล่าวถึงแล้วในบทที่ 3 ในส่วนของการศึกษา วัยรุ่นทั้งสองชุมชน ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเสี่ยงกับพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว และเมื่อวัยรุ่นที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าความเสี่ยงจากพฤติกรรมเรื่องเพศ ยาเสพติดและความรุนแรง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะวัยรุ่นมีความอิสระในการดำรงชีพ และมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้วย ในกลุ่มของวัยรุ่นที่ทำงานซึ่งมักเป็นวัยรุ่นที่ไม่ได้เรียนหนังสือแล้ว และ มีอายุค่อนข้างมาก เห็นว่าตนเองสามารถรับผิดชอบชีวิตตนเองได้แล้วเพราะมีงานทำ มีรายได้เอง ทำให้มีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าวได้ง่าย โดยเฉพาะในเรื่องเพศ และ ยาเสพติด แต่ในเรื่องความรุนแรงนั้น วัยรุ่นกลุ่มนี้ จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่สามารถเลี่ยงได้เพราะหากเกิดขึ้นจะมีผลกระทบต่อภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว

ทัศนคติต่อตนเองของวัยรุ่น นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงไปสู่วิกฤตกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติด และความรุนแรง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นทั้งอยู่ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน กล่าวแสดงออก นิยมเลียนแบบแฟชั่นในเรื่องการแต่งกาย เพื่อปกป้องว่าตนเองทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงจูงใจทำให้กล้าแสดงออกในเรื่องความเสี่ยงต่างๆดังกล่าว ประกอบกับบริบทสภาพของครอบครัว และชุมชน ที่เกื้อหนุน จึงทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้ง่ายขึ้น

2. **ปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัว** ในที่นี้ได้แก่ สภาพการอยู่อาศัยของครอบครัว สถานภาพสมรสของครอบครัว ภูมิหลังด้านอาชีพของครอบครัว จากการศึกษาพบว่า ในครอบครัวที่วัยรุ่นอยู่อาศัยกับพ่อแม่ แต่พ่อแม่กลับให้ความสำคัญที่จะใกล้ชิด ดูแล เข้มงวดกับลูกวัยรุ่นน้อย เพราะเห็นว่า ไม่อยากให้ลูกต้องได้รับแรงกดดันจากการเลี้ยงดูของตนเอง เช่น ที่ตนเองเคยได้รับในอดีต ดังนั้น ครอบครัวที่พ่อแม่อยู่พร้อมหน้ากัน จึงให้อิสระกับลูกในการใช้ชีวิต จึงทำให้วัยรุ่นมีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงตามสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ส่วนในครอบครัวที่วัยรุ่นไม่ได้อยู่พร้อมหน้ากับพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ต้องไปทำงานต่างถิ่น หรือ มีภาวะที่พ่อแม่ต้องหย่าร้าง วัยรุ่นจึงได้รับการเลี้ยงดูด้วยการส่งเงินให้ใช้จ่ายอย่างเสรี ท่ามกลางการเฝ้าดูของญาติ หรือเพื่อนบ้าน แต่บุคคลเหล่านั้นก็ไม่ได้มีบทบาทในการเฝ้าระวังพฤติกรรมของวัยรุ่นให้

หลักหนีจากพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว สิ่งหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังของปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัว ก็คือ ค่านิยมของครอบครัวในการเลี้ยงดูลูกวัยรุ่น มีพ่อแม่ส่วนหนึ่งที่ปลูกฝังให้ลูกเรียนให้สูงเพื่อใช้การศึกษา เป็นเครื่องมือในการเลื่อนฐานะทางสังคม แต่พ่อแม่ส่วนหนึ่งกลับมีค่านิยมในการเลี้ยงดูลูกวัยรุ่นแบบเสรี ไม่ปลูกฝังวินัยในการใช้ชีวิตเท่าที่ควร ให้เสรีกับลูก และไม่ปลูกฝังให้ลูกรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อการงานของครอบครัว จึงเปิดโอกาสให้วัยรุ่นอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อน และได้รับอิทธิพลจากเพื่อนในการชักจูงไปเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติดและความรุนแรง

3. ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ในที่นี้ได้แก่ บทบาทของผู้นำ และ ความสัมพันธ์ทางสังคม ในการศึกษา นี้พบว่า ในชุมชนใกล้เคียงเมือง ผู้นำชุมชนมีทัศนคติต่อวัยรุ่นในเชิงบวก ที่มุ่งเน้นให้โอกาสกับวัยรุ่นในการเข้ามาทำงานเพื่อชุมชน แม้ว่าส่วนหนึ่งเห็นว่าเป็นช่องทางหนึ่งในการเฝ้าระวังพฤติกรรมของวัยรุ่น ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมของชุมชน วัยรุ่นจึงมีโอกาสเป็นเจ้าของกิจกรรม มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้ชุมชนยอมรับวัยรุ่นและวัยรุ่นเองก็ภาคภูมิใจกับภารกิจ และยังทำให้วัยรุ่นเกิดการรวมกลุ่มอย่างเป็นธรรมชาติขึ้น ดังนั้นบทบาทของผู้นำดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติด และความรุนแรงลดลง ในขณะที่ชุมชนใกล้เคียง วัยรุ่นไม่เคยได้รับความไว้วางใจจากผู้นำชุมชน และผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มองว่าวัยรุ่นไม่มีความสามารถอะไรชัดเจน ไม่รับผิดชอบ และมักก่อปัญหาให้ชุมชนและพ่อแม่เดือนร้อน เมื่อผู้นำไม่เชื่อในศักยภาพจึงไม่เปิดโอกาสให้วัยรุ่นเข้ามามีบทบาทกับชุมชน ดังนั้นทัศนคติของชุมชน และ บทบาทที่ผู้นำชุมชน จึงมีส่วนผลักดันให้วัยรุ่นเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว

ในส่วนของปัจจัยความสัมพันธ์ทางสังคม นับว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความไม่มั่นคงในชีวิตของวัยรุ่นในชนบทอีสาน เนื่องจากการศึกษาพบว่า ในชุมชนทั้งสองที่ศึกษาแม้ว่าจะเป็นชุมชนชนบทดั้งเดิมที่ยังมีความเป็นเครือญาติกันสูง แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนา ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในชุมชนใกล้เคียง ที่สมาชิกที่เป็นพ่อแม่ของวัยรุ่นส่วนใหญ่ ต้องออกไปทำงานต่างถิ่น ความใกล้ชิดกับชุมชนจึงลดน้อยลง ทำให้เพื่อนบ้านหรือแม้แต่ญาติก็ไม่กล้าทำตัวใกล้ชิด ตลอดจนไม่กล้าที่จะว่ากล่าวลูกวัยรุ่นของครอบครัวที่พ่อแม่ไปทำงานต่างถิ่นด้วย จึงทำให้ชุมชนขาดพลังในการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติดและความรุนแรง ในขณะที่ชุมชนใกล้เคียง ความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชนยังคงมีอยู่อย่างเหนียวแน่น ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้นำชุมชนพยายามเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมบนพื้นฐานความเป็นญาติพี่น้อง ทำให้ชุมชนยอมรับและกล้าจะแสดงบทบาทในการเฝ้าระวังสมาชิกวัยรุ่นอย่างชัดเจน จึงนำไปสู่การลดความไม่มั่นคงในชีวิตวัยรุ่นในภาพรวมได้

เมื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติด และความรุนแรง ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) โดยนำตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ การไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ทัศนคติของวัยรุ่นต่อวิถีชีวิตของตนเอง ความเป็นอิสระของวัยรุ่น บทบาทครอบครัวในการอบรมสั่งสอนวัยรุ่น บทบาทของ

วัยรุ่นในครอบครัวและชุมชน มาทดสอบว่าเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติด และความรุนแรงหรือไม่

ผลการวิเคราะห์พบว่า พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติดและความรุนแรง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก มีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.420 – 0.691 ซึ่งเป็นการยืนยันองค์ความรู้ที่มีการศึกษาก่อนหน้านี้

สำหรับปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติด และความรุนแรง ได้แก่ อายุของวัยรุ่น ทักษะคิดของวัยรุ่นต่อวิถีชีวิตของตนเอง บทบาทของวัยรุ่นในครอบครัวและชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ ดังตารางที่ 20

1. อายุปัจจุบันของวัยรุ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับ พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติดและความรุนแรง โดยมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ 0.300 0.233 และ 0.416 ตามลำดับ

2. ทักษะคิดของวัยรุ่นต่อวิถีชีวิตของตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติด และความรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.534 0.375 และ 0.458 ตามลำดับ

3. บทบาทของวัยรุ่นในครอบครัวและชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีระดับความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.299 และ 0.205 ตามลำดับ และปัจจัยดังกล่าวนี้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเรื่องความรุนแรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ 0.285

อนึ่งผลการศึกษาคั้งนี้ยังพบว่า การไม่ได้พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงที่ศึกษา แต่กลับมีความสัมพันธ์เชิงลบกับบทบาทของวัยรุ่นในครอบครัวและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ 0.264 ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ ยาเสพติด และความรุนแรงของวัยรุ่นในชนบทอีสาน

ตัวแปร	อายุปัจจุบัน	การไม่ได้พักอาศัยกับพ่อแม่	ทัศนคติของวัยรุ่นต่อวิถีชีวิตของตนเอง	ความเป็นอิสระของวัยรุ่น	บทบาทครอบครัวในการอบรมสั่งสอนวัยรุ่น	บทบาทของวัยรุ่นในครอบครัวและชุมชน	พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ	พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องยาเสพติด	พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องความรุนแรง
อายุปัจจุบัน	1.000								
การไม่ได้พักอาศัยกับพ่อแม่	-0.040	1.000							
ทัศนคติของวัยรุ่นต่อวิถีชีวิตของตนเอง	0.330*	-0.184	1.000						
ความเป็นอิสระของวัยรุ่น	0.078	-0.100	-0.046	1.000					
บทบาทครอบครัวในการอบรมสั่งสอนวัยรุ่น	0.0240*	-0.125	0.094	-0.199	1.000				
บทบาทของวัยรุ่นในครอบครัวและชุมชน	0.267**	-0.264**	0.0322**	-0.192	0.173	1.000			
พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ	0.300**	-0.032	0.534**	0.009	0.080	0.229**	1.000		
พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องยาเสพติด	0.233*	-0.054	0.0375**	0.035	0.078	0.205*	0.420**	1.000	
พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องความรุนแรง	0.416**	-0.084	0.458**	0.071	0.0130	0.285**	0.0691**	0.342**	1.000

